

УДК 657.1

І. В. ТЕРЛЕЦЬКА

м. Миколаїв

pulenko@meta.ua

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ТА ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Визначено сутність інформаційних систем та виокремлено основні фактори, що впливають на розвиток інформаційних систем в умовах глобалізації. Проведена систематизація сучасних інформаційних систем і технологій, що використовуються в облікових процесах. Окреслено основні тенденції розвитку інформаційних систем і технологій в обліку.

Ключові слова: облікові інформаційні системи, електронний документообіг, безконтактна ідентифікація, електронне адміністрування податків, підприємство.

Сучасні економічні умови вимагають від торговельно-виробничих підприємств застосування ефективних інструментів управління. Незважаючи на досягнутий прогрес у галузі автоматизації бухгалтерського обліку, інформатизації, яку можна отримати зі звітних документів, недостатньо для обґрунтованого ухвалення рішень з оперативного управління підприємства. З метою успішного функціонування торговельно-виробничого підприємства, підвищення рівня рентабельності та ліквідності, збереження та збагачення грошових засобів, необхідний налагоджений механізм управління, найважливішим елементом якого є повсякденний внутрішній контроль. Безперечним є факт формування та стрімкий розвиток глобального інформаційного суспільства. На міжнародному рівні про це було заявлено у 2000 році в Окінавській хартії, що підписана країнами-учасницями «великої вісімки». В документі зазначається, що інформаційно-комунікаційні технології є одним з найбільш важливих чинників, що впливають на формування суспільства двадцять першого століття. Їх революційна дія торкається способу життя людей, їх освіти і роботи, взаємодії уряду і громадянського суспільства. Інформаційні технології швидко стають життєво важливим стимулом розвитку світової економіки. Вони також надають можливість усім суб'єктам господарювання ефективніше і творчо вирішувати економічні і соціальні проблеми. Але поряд з відкриттям широких можливостей

можуть виникати і проблеми, як побічний ефект такого стрімкого розвитку технологій, зокрема, інформаційних. Такий висновок напрошується при спостереганні швидкості змін в інформаційних технологіях. Народження нових технічних рішень створює замовлення на відповідне програмне забезпечення до них і скасовує старі технології. Подолання кількісного бар'єру в покритті попиту на ту, чи іншу послугу або товар що обумовлює певні труднощі в функціонуванні суб'єктів господарювання, стимулюючи їх перебудовувати свої структури і визначати своє місце в економічній інфраструктурі країни або світу. Вищезазначене накладає відбиток на інформаційні системи і технології в обліку, що обумовлює необхідність дослідження тенденцій їх розвитку у даній сфері діяльності сучасних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню дослідження облікових інформаційних систем присвячені праці таких вітчизняних науковців, як: М. С. Пушкар, М. Г. Чумаченко, Г. М. Лучик, Ф. Ф. Бутинець, Н. Ю. Пікуліна, Л. А. Шило та ін. Слід відзначити, що у працях даних вчених достатньо детально розглянуті питання створення облікових систем. Так, М. С. Пушкар та М. Г. Чумаченко [1, 12] багато уваги приділяють концептуальним питанням створення облікових інформаційних систем, їх архітектури, але поряд з цим не достатньо розглядають приклад та допоміжні інформаційні системи, що використовуються в облікових процесах в сучасних

умовах. За необхідне також вважаємо виокремлення основних факторів, що впливають на розвиток інформаційних систем, та визначення найбільш важливих тенденцій розвитку. Серед зарубіжних дослідників слід відзначити М. Р. Когаловського, Н. Лісіна, Я. А. Бутенко, Л. М. Макарову, О. В. Коробкову, Н. В. Березу, В. Б. Алмаметова.

Постановка завдання. Науково обґрунтувати прогнозування розвитку інформаційних систем і технологій в обліку. Виходячи з визначеної мети, поставлені наступні завдання дослідження:

- виявити фактори, що впливають на розвиток інформаційних систем і технологій в умовах глобалізації;
- систематизувати сучасні інформаційні системи і технології, що використовуються в облікових процесах;
- виявити тенденції розвитку інформаційних систем і технологій в обліку.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи фактори, що впливають на розвиток інформаційних систем і технологій перш за все необхідно розглянути підходи до визначення поняття інформаційних систем та інформаційних технологій. Існують різні підходи до визначення поняття системи. Так, в загальному вигляді систему (від дав.-гр. – «сполучення») можна представити множиною взаємопов'язаних елементів, що взаємодіє з середовищем як єдине ціле і відокремлена від нього. Достатньо цікавим є підхід, коли система отожднюється з відображенням у свідомості суб'єкта (дослідника, спостерігача) властивостей об'єктів та їх відношень у вирішенні завдання дослідження, пізнання [9, 210]. Відомо також багато інших визначень поняття «система», що використовуються залежно від галузі знань, цілей дослідження або контексту. З урахуванням підходів щодо визначення поняття системи, на думку автора статті, слід надати таке визначення інформаційної системи: інформаційна система – організована та скінченна множина взаємопов'язаних елементів, що збирає, обробляє, зберігає та передає інформацію користувачам. Для того, щоб сформулювати перспективи розвитку облікових інформаційних систем, перш за все слід окреслити тенденції розвитку автоматизованих інформаційних

систем та інформаційних технологій взагалі. Ці тенденції визначаються цілим конгломератом факторів: науковими відкриттями, новими промисловими технологіями, кон'юнктурою на світових ринках, тощо. Слід виокремити такі найбільш впливові фактори (табл. 1).

Можна сміливо стверджувати, що центральною ланкою комп'ютерної інформаційної системи підприємства є бухгалтерська інформаційна система, де хронологічно і систематично накопичуються і оброблюються дані, пов'язані з обліком, контролем, плануванням та аналізом. На основі цих даних формується цілісна інформаційна картина роботи підприємства, порівнюються нормативні та фактичні показники. Сукупність інформаційних систем та технологій, що використовуються в обліку, можна надати у вигляді наступної схеми (рис. 1). В результаті такої автоматизації працівники бухгалтерій отримують розрізнені прикладні системи з різними варіантами інформаційного обміну між собою. Як видно зі схеми, в процесі роботи бухгалтер має діло з такими групами інформаційних систем: спеціалізовані облікові програми; системи електронного документообігу; програми та сервіси для дистанційного банківського обслуговування; інформаційно-правові системи. Під обліковою супер системою слід розуміти систему, яка являє собою сукупність різномірних систем, що виступають по відношенню до зовнішнього середовища та інших систем як єдине ціле для досягнення спільних цілей та існує на основі розподіленої та організованої інформаційної взаємодії між її елементами. З такого визначення проглядається головна відмінна ознака супер системи: вона завжди є системою вищого порядку відносно систем, які вона об'єднує в рамках процесу досягнення спільної мети. Спостерігається прискорений розвиток систем електронного документообігу (рис. 1). Це обумовлено, з одного боку, інформаційних технологій (інтернет-технології, технології безконтактної ідентифікації, супутникові технології, тощо), з іншого – законодавчим регулюванням питань електронного документообігу обов'язковість формування податкових накладних в електрон-

Таблиця 1

Фактори, що впливають на розвиток інформаційних систем та технологій

Фактор	Вплив на розвиток інформаційних систем та технологій
Зміна зовнішнього середовища та глобалізація ринків	Зростає технологічність ринкових відносин і спостерігається глобалізація діяльності підприємств незалежно від масштабу бізнесу. Загальноприйняті стандарти дозволяють укладати контракти і виконувати товарні операції в глобальній мережі без особистих зустрічей її учасників, що підтримується певними інформаційними системами та технологіями
Відсутність стабільного середовища	Темпи змін ринкових умов невинно зростають. Все швидше змінюється характер конкуренції, позиції конкурентів і розташування сил, нормативне регулювання ведення бізнесу. Ростає агресивність і складність поведінки суб'єктів господарювання. Це вимагає від інформаційних систем певного ступеня гнучкості
Зміна організаційної діяльності	Стійкість і прибутковість бізнесу визначається швидкістю реакції на зовнішнє середовище. Сучасному підприємству потрібно швидше інших перебудовувати свою організаційну структуру для підтримки готовності задовольняти потреби клієнта. Для цього необхідне скорочення затримки і втрати проходження інформації і знань на підприємстві. Чітко проявляється тенденція переходу до децентралізованого управління ресурсами та комунікаціями. Для децентралізації управління змінюється парадигма управління. З'являються відповідні технології, що дозволяють підприємствам підтримувати мінливу структуру та підвищувати розмір і мобільність
Обмеження масштабу організації технологією управління	Розмір багатьох підприємств наближається до граничного. Необхідність збереження стійкості і керованості бізнесу обумовлює заміну паперової технології управління на інформаційну
Брак якісної інформації та професійних знань	Необхідність підвищення компетентності персоналу, нестача якісної інформації, швидке старіння і відставання інформації від ситуації, збільшення обсягів інформаційних потоків обумовлює створення інтелектуальних інформаційних систем. Таким чином, створюються умови для переходу від алгоритмічних систем до інтелектуальних, здатних приймати і об'єднувати знання. Системи управління знаннями дозволяють поширювати як знання окремого співробітника, так і знання, накопичені у всій компанії

ному вигляді з застосуванням електронного цифрового підпису та їх обов'язкова реєстрація в єдиному реєстрі податкових накладних) Розглядаючи тенденції розвитку інформаційних систем і технологій на прикладі подання звітності до контролюючих органів в електронному вигляді треба відмітити, що податкова інспекція вже має можливість зіставляти показники податкового кредиту та зобов'язань.

Так, разом з декларацією по ПДВ платником податків подається додаток 5 «Розшиф-

ровка податкових зобов'язань та податкового кредиту у розрізі контрагентів», детальна інформація потрапляє в податкову інспекцію вже при декларуванні. Розбіжності загальних сум податкових зобов'язань та кредиту спостерігаються податківцями вже через 20 календарних днів після закінчення звітного періоду. Отже, на цьому прикладі можна побачити тенденції щодо прискорення інформаційного обміну між господарюючими суб'єктами та контролюючими органами. Це в свою чергу призводить до активізації та

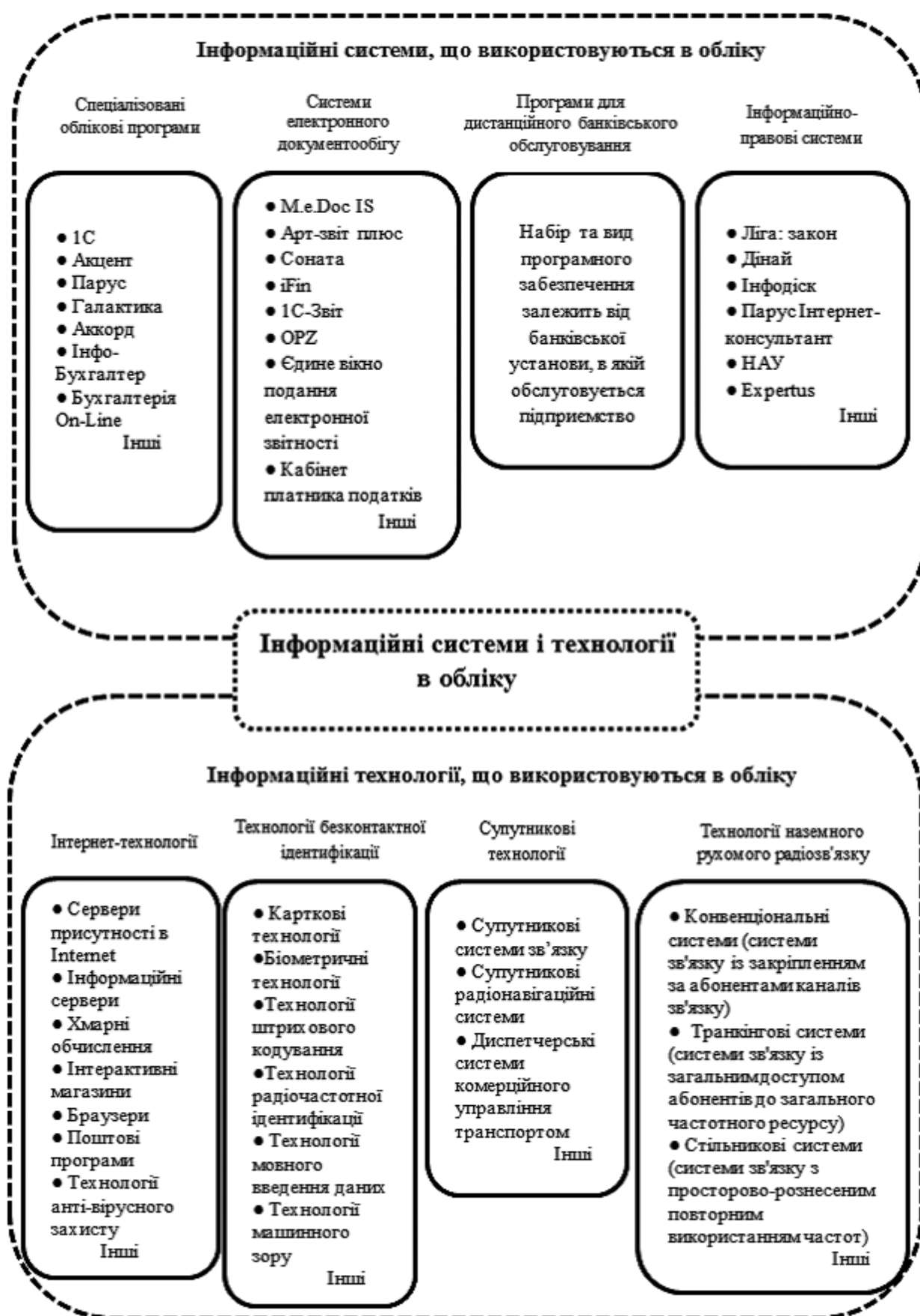

Рис. 1. Структурно-логічна схема розподілу інформаційних систем і технологій в обліку

прискорення документообігу в електронному вигляді між господарюючими суб'єктами. Суттєвий вплив на ці процеси показує також розвиток інформаційних технологій та збільшення пропускної здатності каналів зв'язку. Таким чином, деякі ділянки обліку перейдуть від автоматизації до автоматичності.

Висновки і перспективи досліджень. У даній роботі було досліджено теорія і практика використання інформаційних систем і технологій в обліку в умовах глобальної інформатизації. Визначено сутність інформаційних систем і виділені основні фактори, що впливають на розвиток інформаційних систем в умовах глобалізації. Серед основних чинників слід відзначити такі, як зміна зовнішнього середовища і глобалізація ринків; відсутність стабільного середовища; обмеження масштабу організації технологією управління; нестача якісної інформації та професійних знань. Перелічені фактори показують значний вплив і на тенденції розвитку інформаційних систем і технологій в обліку. Виокремлено такі групи інформаційних систем в обліку: облікові системи, системи електронного документообігу, програми для дистанційного банківського обслуговування, інформаційно-правові системи. Таким чином, обґрунтовано необхідність розглядання облікової системи

у якості супер системи. Даний напрямок потребує подальших досліджень та є достатньо перспективним.

Список використаних джерел

1. Пушкар М. С. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація / М. С. Пушкар, М. Г. Чумаченко. — Тернопіль : Карт-бланш, 2011. — 336 с.
2. Лучик Г. М. Облік як система у формуванні інформаційної бази для управління / Г. М. Лучик // Young Scientist. — 2014. — № 10(13). — С. 91—95.
3. Самчинська Я. Б. Управління інформаційними технологіями-критичний бізнес-процес компанії : [інформаційні технології в економіці] / Я. Б. Самчинська // Актуальні проблеми економіки. — 2012. — № 2. — С. 296—300.
4. Береза Н. В. Рынок информационных услуг: современные тенденции и перспективы развития / Н. В. Береза. — М. : Директ Медия, 2014. — 180 с.
5. Черняк Ю. И. Системный анализ в управлении экономикой / Ю. И. Черняк. — М. : Экономика, 1975. — 193 с.
6. Davis W. S. The Information System Consultant's Handbook. Systems Analysis and Design / S. W. Davis, C. D. Yen. CRC Press, 1998. — 800 p. doi:10.1201/9781420049107.
7. Коголовский М. Р. Перспективные технологии информационных систем / М. Р. Коголовский. — М. : ДМК Пресс; Компания АйТи, 2013. — 288 с.
8. Макарова Л. М. Эволюция применяемых информационных технологий в бухгалтерском учете / Л. М. Макарова, О. В. Коробкова // Молодой ученый. — 2014. — № 1. — С. 215.
9. Кузьмін О. Є. Деякі задачі моделювання ресурсів виробничих систем мережами Петрі / О. Є. Кузьмін, П. Р. Базилевич // Актуальні проблеми економіки. — 2012. — № 12. — С. 207—216.

I. TERLETSKA

Mykolaiv

THEORY AND PRACTICE IMPLEMENTATION OF NEW INFORMATION SYSTEMS AND TECHNOLOGIES ACCOUNTING IN GLOBAL INFORMATION

The essence of information systems and singled out the main factors influencing the development of information systems in the context of globalization. The systematization of modern information systems and technologies used in the accounting process. The main trends and information systems in accounting.

Keywords: accounting information systems, electronic document management, contactless identification, electronic tax administration.

И. В. ТЕРЛЕЦКАЯ

г. Николаев

ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НОВЕЙШИХ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ И ТЕХНОЛОГИЙ В УЧЕТЕ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНОЙ ИНФОРМАТИЗАЦИИ

Определена сущность информационных систем и выделены основные факторы, влияющие на развитие информационных систем в условиях глобализации. Проведена систематизация современных информационных систем и технологий, используемых в учетных процессах. Определены основные тенденции развития информационных систем и технологий в учете.

Ключевые слова: учетные информационные системы, электронный документооборот, бесконтактная идентификация, электронное администрирование налогов.

Стаття надійшла до редколегії 26.10.2015